

Onderwerp Beschermingsbewind en bijzondere bijstand

Steller G.J.A. Jonkman

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 55 11 Bijlage(n) -

Ons kenmerk 6391042

Datum

Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

In de vergadering van de Raadscommissie W&I van 22 maart jl. verzocht u ons om voor de zomer de stand van zaken te geven van onze aanpak met betrekking tot het beslag dat de kosten van beschermingsbewind leggen op het budget van de bijzondere bijstand.

Landelijke trend

Het aantal burgers dat beschermingsbewind nodig heeft neemt in het hele land toe. Dit is enerzijds te wijten aan het steeds ingewikkelder worden van de maatschappij, zeker op financieel gebied. Anderzijds zijn de criteria voor het in aanmerking komen voor beschermingsbewind vanaf 1 januari 2014 wettelijk verbreed: het hebben van schulden kan al een reden zijn voor toepassing van beschermingsbewind door de rechtbank (naast lichamelijke of geestelijke beperkingen).

Kosten beschermingsbewind

In beginsel betalen de burgers de kosten van beschermingsbewind zelf, maar burgers met onvoldoende middelen kunnen een beroep doen op de bijzondere bijstand. De kosten van beschermingsbewind souperen bij alle gemeenten een aanmerkelijk deel van het budget voor de bijzondere bijstand op.

In 2016 werd vanuit het budget bijzondere bijstand in onze gemeente bijna 3 miljoen euro uitgegeven voor de kosten van beschermingsbewind. Slechts een zesde deel hiervan is betaald aan de GKB, die ongeveer 700 burgers in beschermingsbewind heeft, de rest is betaald aan externe (commerciële) partijen.

Werkgroep

Vanaf 2016 is een werkgroep Beschermingsbewind en de kosten bijzondere bijstand ingesteld die als taak heeft de rol van de gemeente bij

bescherminingsbewind te bepalen. Aan de werkgroep is specifiek gevraagd hoe we als gemeente de instroom in en uitstroom uit beschermingsbewind en daarmee de kosten van beschermingsbewind voor de bijzondere bijstand beheersbaar kunnen krijgen.

Andere gemeenten

We hebben onderzocht welke stappen andere gemeenten de afgelopen jaren hebben ondernomen om in- en uitstroom beschermingsbewind en de uitgaven voor bijzondere bijstand te beperken. Een aantal gemeenten heeft gezocht naar mogelijkheden om een alternatief als budgetbeheer door de gemeente zelf als voorliggende voorziening aan te merken, zoals de gemeente Arnhem met 'BooM', budgetondersteuning op maat. Daarnaast is geprobeerd in een aantal gevallen beschermingsbewind als niet noodzakelijk te beschouwen en om die reden de bijzondere bijstand voor de kosten af te wijzen. Juridisch gezien bleek het echter niet mogelijk te zijn om als gemeente zelfstandig te besluiten wanneer er wel of geen noodzaak voor beschermingsbewind is. Dat blijft uiteindelijk voorbehouden aan de rechtbank.

Veel van de activiteiten die andere gemeenten ondernemen vloeien voort uit een slechte verstandhouding met commerciële bewindvoerders. In onze gemeente speelt die problematiek nauwelijks een rol omdat er redelijk goed wordt samengewerkt met andere bewindvoerders. Daarbij komt dat in veel gemeenten ook nog een oplossing moest worden gezocht voor het feit dat zij hun schuldhulpverlening minder goed op orde hadden. Wij daarentegen hebben al jaren een compleet aanbod van schuldhulpverlening, inclusief beschermingsbewind, in huis.

Gesprekken Rechtbank

De gemeente Groningen is al vanaf 2001 over het onderwerp beschermingsbewind met de Rechtbank Noord Nederland in gesprek. Dit verloopt overigens de laatste tijd steeds moeizamer onder meer vanwege drukte, reorganisatie en digitalisering bij de rechtbank. Op een laatste brief van de gemeente aan de rechtbank met het verzoek om een gesprek over de instroom in beschermingsbewind is in oktober vorig jaar afwijzend gereageerd. Als reden werd gegeven dat de rechtbank de ontwikkelingen en voorstellen vanuit het ministerie van SZW omtrent een pilot wil afwachten.

Ministerie van SZW

De staatssecretaris geeft in een brief van november 2016 aan in gesprek te zijn met de Raad voor de Rechtspraak over mogelijke pilots beschermingsbewind, waarbij recht wordt gedaan aan de rechterlijke onafhankelijkheid en zowel gemeenten als de kantonrechters zo beperkt mogelijk administratief worden belast. Vanuit deze contacten hebben meerdere rechtbanken aangegeven om mee te willen denken over de

ontwikkeling van een pilot waarbij gemeenten – als de burger waarop het verzoek tot onderbewindstelling ziet hier toestemming voor verleent – op de hoogte worden gesteld van een verzoek tot onderbewindstelling. De gemeente heeft zo de mogelijkheid om hangende dit verzoek deze burger alternatieve ondersteuning aan te bieden. Platform 31 is gevraagd een pilot voor te bereiden. Wij hebben aangegeven graag aan deze pilot mee te willen doen.

Op basis van contacten met het ministerie SZW concluderen wij dat het ministerie niet voornemens is op korte termijn wetgeving omtrent beschermingsbewind aan te passen. Ook zijn er geen plannen om de financieringsystematiek van de vergoedingen te wijzigen. Het ministerie wil vooral inzetten op vrijwillige samenwerking tussen gemeenten, bewindvoerders en rechtbanken.

Project Samen Verder

Het is belangrijk dat bewindvoerders en gemeenten in gesprek gaan over de instroom in en uitstroom uit bewind, alsmede over de vervlechting van elkaars dienstverlening. In 2015 was reeds het project ‘Samen Verder’ van start gegaan. Onze gemeente heeft deelgenomen aan de regionale bijeenkomsten. Het project is in juni afgesloten waarbij de branchevereniging voor bewindvoerders, BPBI, een landelijk model-convenant ter beschikking heeft gesteld dat door gemeenten en beschermingsbewindvoerders in samenspraak met elkaar lokaal ingekleurd kan worden. We gaan in het vierde kwartaal 2017 de bewindvoerderskantoren en een vertegenwoordiging van de rechtbank uitnodigen voor een door ons georganiseerde bijeenkomst.

Welke acties kunnen we als gemeente Groningen verder ondernemen?

De grootste bijdrage in terugdringen van de kosten voor beschermingsbewind zal de constructie “beschermingsbewind door de gemeente als voorliggende voorziening” zijn. We verwachten met deze maatregel de kosten voor beschermingsbewind op termijn met een derde te kunnen verminderen. Kort gezegd van 3 miljoen naar 2 miljoen euro per jaar.

De kwetsbare burger wordt hierdoor niet geraakt, maar deze werkwijze kan een behoorlijke impact hebben op de caseloads van commerciële bewindvoerderskantoren.

Mocht deze optie om redenen die hieronder worden uiteengezet, niet mogelijk blijken, dan kunnen we andere maatregelen nemen. Deze laatste maatregelen zullen echter veel minder effect hebben op het beroep op de bijzondere bijstand.

We zetten hieronder alle mogelijkheden op een rij.

- Beschermingsbewind door de gemeente zelf als voorliggende voorziening

We willen de uitvoering van beschermingsbewind door de gemeente zelf gaan aanmerken als voorliggende voorziening. Dit betekent dat we uitvoering van het beschermingsbewind gratis aanbieden aan personen met een inkomen op minimumniveau. De aanvraag om bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind door een commercieel kantoor wijzen we in dat geval af. Ons uiteindelijke doel is om voor alle burgers (met een inkomen op minimumniveau) die beschermingsbewind nodig hebben, het beschermingsbewind als gemeente zelf uit te voeren. Mochten we tot dit beleid besluiten, dan laten we natuurlijk een overgangperiode in voor lopende gevallen.

Deventer

De gemeente Deventer wil soortgelijke maatregelen nemen als wij. Zij hebben dit eind vorig jaar aangekondigd en hebben begin dit jaar de commerciële bewindvoerderskantoren in hun omgeving op de hoogte gesteld. Inmiddels is er een klacht bij de ACM (Autoriteit Consument en Markt) ingediend over de werkwijze van Deventer. De gemeente wordt daarin beschuldigd van oneerlijke concurrentie. Zij zou niet voldoen aan de wettelijke eisen van de Wet Markt en Overheid. We hebben met de gemeente Deventer meegedacht bij de formulering van hun verweerschrift.

We vinden het verstandig om de uitspraak van de ACM af te wachten zodat we onze aanpak op de uitslag van de procedure kunnen afstemmen. Het heeft namelijk weinig zin om met een nieuwe werkwijze te starten als die vervolgens door de ACM wordt afgeschoten. We verwachten dat de ACM voor de zomer uitspraak doet in de zaak tegen Deventer.

- Acquisitie en verbeteren van de communicatie en werkprocessen
Burgers mogen zelf kiezen wie ze als beschermingsbewindvoerder voordragen bij de rechtbank en een groot deel zit momenteel bij commerciële bewindvoerderskantoren.

Wij hebben er echter voor gekozen om voor onze burgers die het nodig hebben zoveel mogelijk zelf het beschermingsbewind uit te voeren. Hierdoor kunnen we tijdig de noodzaak van beschermingsbewind (her)beoordelen en bij klanten die ondersteuning nodig hebben het goedkoopste passende instrument (de lichtste vorm) inzetten (denk aan doorbetalingen, budgetbeheer, en als het echt niet lichter kan beschermingsbewind). Als beschermingsbewind nodig is, voeren wij dit aanzienlijk goedkoper uit dan externe organisaties.

We hebben ons al ingespannen om beschermingsbewind door commerciële kantoren te beperken en zetten die aanpak voort. Vanuit de GKB wordt aan de WIJ teams voorlichting gegeven over de mogelijkheden van schuldhulpverlening en beschermingsbewind door de gemeente Groningen en

er is voor aanmelding vanuit de WIJ teams specifiek voor beschermingsbewind een verkort aanvraagformulier ontwikkeld. Wij communiceren daarbij helder dat wij niet willen dat WIJ teams doorverwijzen naar commerciële kantoren.

Ook hebben we binnen het Lokaal Platform Integrale Schuldhulpverlening meerdere malen voorlichting gegeven, de problematiek besproken en opgeroepen om niet te verwijzen naar commerciële partijen.

Inmiddels loopt door deze aanpak het aantal aanmeldingen bij de GKB op. Over de afgelopen jaren was de groei gemiddeld 50 dossiers per jaar, nu lijkt die dit jaar al te gaan oplopen tot meer dan 200. Deze burgers komen dus niet bij commerciële kantoren onder beschermingsbewind.

- Meer grip op de vaststelling noodzaak beschermingsbewind

Burgers die bij de aanvang van het beschermingsbewind schulden hadden, maar inmiddels schuldenvrij zijn, hebben in principe geen bijzondere bijstand meer nodig voor de kosten beschermingsbewind, behoudens zeer bijzondere omstandigheden. De noodzaak voor beschermingsbewind is in die gevallen niet meer aanwezig dan wel kan niet (meer) kan worden vastgesteld. We gaan de klant vragen binnen een redelijke termijn de bewindvoerder te bewegen het feit dat hij schuldenvrij is voor te leggen aan de rechtbank, dan wel om zelf opheffing te vragen van beschermingsbewind. Daarnaast gaan we als gemeente in voorkomende gevallen opheffing van beschermingsbewind vragen.

- Geen bijzondere bijstand voor de kosten van extra werkzaamheden in verband met schulden

De bewindvoerder kan extra kosten in rekening brengen voor werkzaamheden die hij verricht wegens schulden van de klant. Deze werkzaamheden, die bestaan uit het doorlopen van een minnelijk traject, voert de gemeente voor iedereen kosteloos uit. We beschouwen dat als een passende en toereikende voorliggende voorziening, waardoor we in die gevallen geen bijzondere bijstand meer behoeven te verstrekken.

- Aanscherping draagkrachtcriteria

We zijn als gemeente vrij in het bepalen van draagkrachtregels inzake bijzondere bijstand. Draagkrachtregels kunnen per kostensoort verschillen. Momenteel geldt in het algemeen dat burgers met een inkomen dat niet hoger is dan 120% van de bijstandsnorm hun bijzondere kosten volledig vergoed krijgen. Deze grens kunnen we verlagen naar 100% wat betreft de kosten van beschermingsbewind. Daarnaast kunnen we van de klant verlangen dat hij zijn bescheiden vermogen aanwendt voor die kosten.

Conclusie

Voorlopig gaan we door met onze acquisitie en blijven we helder communiceren dat wij willen dat WIJ teams en maatschappelijke hulporganisaties doorverwijzen naar de gemeente voor beschermingsbewind. Duidelijk is dat de maatregel om beschermingsbewind aan te merken als voorliggende voorziening de meest vergaande en effectiefste is. Het inregelen van deze maatregel zal echter wel de nodige tijd vergen. We denken hierbij aan een vierjarenplan naar voorbeeld van Deventer.

Mocht de ACM deze werkwijze niet toestaan, dan proberen we door het nemen van andere hierboven genoemde maatregelen de kosten van beschermingsbewind te beheersen.

We hebben nog niet besloten welke mogelijke oplossingen we gaan inzetten. Een deel van de maatregelen zal juridisch nog nader moeten worden onderzocht. Bovendien willen we nagaan hoeveel de maatregelen ons financieel kunnen gaan opleveren (mede gezien de uitvoeringskosten) en of een eventuele versobering van dienstverlening hier wel tegenop weegt. Bij het invoeren van alle maatregelen geldt dat deze vooraf goed moeten worden gecommuniceerd met burgers en bewindvoerderskantoren, zodat zij daarop kunnen anticiperen.

Ondertussen blijven we ons inzetten om in gesprek te gaan met de rechtbank over in- en uitstroom beschermingsbewind. Daarnaast gaan we nog betere samenwerkingsafspraken met de bewindvoerderskantoren in de regio maken. Verder gaan we door met onze activiteiten binnen de brancheverenigingen BPBI en NVVK, waarbij we onder meer pleiten voor een lobby bij het ministerie om een andere financieringssystematiek te ontwikkelen voor het vergoeden van kosten voor beschermingsbewind.

Vervolg

Van de uitspraak van de ACM inzake de klacht tegen Deventer en andere relevante stappen in onze aanpak houden we u op de hoogte door u daarover (mondeling) in de vergaderingen van de raadscommissie W&I te informeren.